

**R. P. Ioannis De Lvgo Hispalensis, E Societate Iesv, In
Collegio Romano eiusdem Societ. olim Theologiæ
Professoris, nunc S. R. E. Cardinalis, Disputationes
Scholasticæ, Et Morales, De Sacramentis in ...**

Lugo, Juan de

Lugduni, 1652

Sect. 1. Ad quid obliget præceptum audiendi Missam?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-82340](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-82340)

Diana
Nazar
Vega
Rodrig.

Adila.

dicunt, si motus durat per octo, vel decem dies, non esse obligationem supplendi per alium. Bonacina disp. 4. de Missæ sacrificio q. ult. punct. 8. n. 17. id extendit ad quidecim dies, quod etiam sequitur Diana ibidem. Alij extendunt ad unum menssem, alij ad duos, pro qua sententia Diana affert verbum Nauar. lib. 2. de restitut. c. 2. n. 2. 10. quam ego probabilem existimo, & eam inuenio etiam apud Alfonso Vega in summa c. 28. de Missa, casu 14. & Rodriq. in summa c. 250. verb. *Missæ*, conclus. 3. licet ob errorem scriptoris, vel typographi contrarium videatur dicere: sed ex contextu, & subsequentibus constat, hanc esse eius sententiam; quam etiam amplexus est P. Steph. Au la consultus de hoc casu in manuscripto, quod ego vidi. Rationes autem pro ea sententia videri possunt apud prædictos Auctores. Et hæc sufficiat breuiter indicasse circa hos casus, qui practice quaeriti sunt, ex quibus ad plures alios responderi facile poterit.

DISPUT. XXII.

De præcepto audiendi Missam.

SECTIO I. *Ad quid obliget præceptum audiendi Missam.*

SECTIO II. *De presentia, intentione & attentione requisita ad Missam audiendam.*

M O solum restat circa hoc sacrificium, de quo late Fagundez in 1. *Eccles. Præcepti* nos, supposito præcepto, aliqua magis dubia circa eius obseruantiam breuiter expedicimus.

SECTIO I.

Ad quid obliget præceptum audiendi Missam.

E T um est, dari præceptum audiendi Missam diebus festis, quod habetur in c. *Omnes fideles*, & c. *Missæ*. de consecrat. dist. 1. & quamvis Suar. disp. 88. sect. 1. in princ. Fagundez lib. 1. de 1. *Eccles. præcepto*, n. 1. & alij dicant, id esse de fide, non tamen apparet, quomodo possit esse de fide, id quod nulloquam à Deo reuelatum est; neque ex eo, quod ecclesia aliquid præcipiat, Deus reuelat, & ecclesiam id præcepisse sed sit nobis evidens humana euidencia, quantum sufficit ad obligandū nos absq; vlla probabili excusatione. Obligar autem hoc præceptum non solum diebus Dominicis, sed aliis festis; quia ecclesia instituens aliquod festum, intendit præcipere eo die illum eundem cultum, qui præcipitur diebus Dominicis, in hoc enim consistit festiuitas illius diei. Obligar etiam hoc præceptum omnes etiam Sacerdotes, & religiosos, vt ecclesiæ consuetudo restatur, obligat grauitur, quia materia ipsa grauis est; vt constat in eo, qui ex voto teneretur ad audiendam Missam, quem nemo excusaret ab obligatione graui. Obligar denique omnes baptizatos habentes vsum rationis, non amentes, aut paruulos, qui assentientiam humanam non possunt habere, nec catechumenos, qui ecclesiæ præceptis non obligantur. Quamuis vero non sit mere naturale, aut Diuinum, sed Ecclesiasticum; est tamen multum conforme legi naturali diuinæ, supposita institutione huius Sacrificij, & obligatione exhibendi cultum aliquem visibilem Deo.

Hoc supposito, quaeritur primo quam Missam debeamus audire: Respondetur, quamlibet, siue hoc:

siue illo ritu Catholico dicatur, hac vel illa lingua; quia præceptum solum est de audienda Missa: unde certum est, satisfieri audiendo Missam etiam votiuā, & non de Festo aut Dominica occurrente. Rursus certum est, satisfieri audiendo Missam extra Parochiam; quia licet olim fortasse fuerit obligatio audiendi eam in Parochia; postea priuilegiis derogatum fuit illi obligationi; & licet in Trid. sess. 1. c. 4. dicatur, teneri fideles adire suas Parochias, vbi id commodè fieri potest, ad audiendum Verbum Dei; ibi tamen nihil dicitur de Missa audienda: & vniuersalis ecclesiæ consuetudo ostendit, non esse receptam illam obligationem etiam quoad conciones eo quod fortasse id regulariter fieri commodè non poterat. Vnde in eodem Trident. sess. 2. *De rebus obseruandis in celebratione Missæ* solum dicitur: *Monet Episcopus populum vt frequenter ad suas Parochias saltem diebus Dominicis, ac maioribus Festis accedant: & Congregatio sacra Concilij Tridentini declarauit, non posse Ordinarium multis, & paucis eorum populi ad audiendam Missam, aut concionem in propria Parochia, etiam in casu negligentie, aut contumacie, vt refert Azor. tom. 1. lib. 7. c. 8. quest. 6.*

Quaeritur secundo, quantam Missam debeat quis audire? Respondetur, totam, & integram, vt constat ex dicto c. *Omnes*, & aliis, quæ affert Suarez sect. 1. in principio. Quæ autem sit pars notabilis iustificans ad peccatum mortale, si omittatur; communior nunc sententia docet, si omittatur ab initio vsque ad Euangelium exclusiue, non esse mortale, secus si omittatur etiam Euangelium. Ita Suar. sect. 2. Nauar. Sect. Tabien. Azor, quos refert, & sequitur Fagundez lib. 1. c. 6. Alij dicunt, non esse mortale, etiam si omittatur Euangelium, dummodo audiatur totum reliquum cum Euangelio ultimo inclusiue; quod probabile putant cum Nauar. Suar. Nugens. Azor Rodriq. Graffius quos refert, & sequitur Bonacina disp. 4. de Missæ sacrificio q. ult. punct. 11. n. 17. & verum fatetur Hurtado de Sacrificio Missæ, disp. 3. difficult. 1. Vnde miror Lufium Turrianum nouissime in seculis p. 2. disp. 31. dub. 28. notare sententiam illam vt improbabilem, & temerariam. Certe hic Auctoritas magis rigide de sententiis Theologicis decernit, qui enim negat sententiam totæ, & talibus fulticem Auctoribus probabilem esse: illud sane aduertunt bene, frustra exigi à Nauarro, quod postea per se ipsum Euangelium omisum legat: ea enim lectio priuata parum refert ad præceptum audiendi Missam.

Quaeritur tertio, an qui non adesset Missæ tempore consecrationis, & adesset omnibus aliis faceret? Videtur, quod non quia illa est pars essentialis, in qua essentialiter consistit substantia sacrificij, ergo qui tunc non adest, non adest oblationi sacrificij. Respondeo loquendo per principia intrinseca, ita esse dicendum; quia tamen sub opinione est an essentia sacrificij consistat in Consecratione, vel comunione, vt supra vidimus; potest in praxi amplecti hanc vel illam sententiam; si tamen abesset consecrationis, & comunione tempore non satisficeret præcepto, imo si soli consecrationi, vel soli comunione desit, non debet iudicari de illa absentia iuxta mensuram temporis, quod illi correspondet, sicut si tanto tempore defuisset, quando legitur Epistola, vel dicuntur, v. g. orationes: non sunt enim homogeneæ partes Missæ, sed multum heterogeneæ; & ideo illud breue tempus consecrationis æquiualeat longiori tempore aliarum partium: licet ipse Sacerdos magis obligetur ad non omitteendam vnam orationem ex Canone, quam quatuor ex cunctis ordinariis.

Ad quarto

Aduerto item circa hoc, quod licet presentia te-
pore consecrationis exigeretur necessario ad satis-
faciendum huic praecepto; non debet idem dici
de eo, qui adesset quidem tunc, sed voluntarie di-
stractus etiam distractione exteriori: nam ille reue-
ra affuisset Sacrificio, & obtulisset sacrificium. Sicut
enim Sacerdos, qui voluntarie distractus consecra-
ret adhuc valide consecraret, & obtulisset vere Sa-
crificium: sic etiam Laicus assistens, vere obtulisset
cum Sacerdote Sacrificium, licet voluntarie distra-
ctus fuisset illo tempore; & licet peccasset aliunde
contra debitum attentionis, non tamen esset pec-
catum graue distracti pro breui illo tempore, licet
esset maior culpa, quam aequalis distractio in aliis
partibus Missae minus principalibus. Aduerte deni-
que, si Sacerdos ob suam deuotionem in Missa
per unam horam vellet in *Memoria*, aut ante Com-
munionem orare mentaliter, si quis toto illo tem-
pore abesset, adhuc satisfaceret praecepto, quia ad-
huc Missa abique illa temporis parte esset integra.

Quaeritur quarto, an qui non potest Missa inte-
gra audire, quia venit, v. g. in medio Missae ultimae,
teneatur saltem audire illam partem, quae restat.
Aliqui negant apud Dianam *2. tom. tract. 6. Miscell.*
resol. 69. ipse tamen affirmatiue respondet cum Su-
arez in *presenti disp. 88. sect. 2.* & Sanchez in *Decalog.*
tom. 1. lib. 1. c. 19. n. 6. quod etiam docuit idem Sanch.
2. tom. Confil. lib. 7. c. 2. dub. 46. Ego distinguendum
censeo, nam vel potest adesse consecrationi, vel nō.
Si potest, credo quod teneatur illi adesse, quia illa
est pars principalis, & reliqua pertinent ad eius
complementum: si vero peracta sit consecratio, non
teneatur reliquae parti adesse: sic enim feria sexta
Hebdomadae sanctae non teneamur adesse officio
illius diei, etiam occurrente festo, quia deest con-
secratio: sed ille, qui veniret, peracta consecratione,
solum adesset communioni, & orationibus, quibus
etiam adesse possumus illa feria sexta; ergo non ma-
gis tenebimur adesse illi parti, quam illa feria sexta:
vtrique enim sit Communio à Sacerdote, vt mini-
stro publico, & nomine Ecclesiae, vt vidimus in su-
perioribus. Vnde probabiliter infero; qui nullo mo-
do posset adesse tempore consecrationis, licet pos-
set adesse omnibus aliis partibus, non obligari ad
eas audiendas. Ratio à priori est, quia adesse Missae,
vt videbimus non est solum corpore adesse, sed of-
ferre sacrificium simul cum Sacerdote offerente:
qui autem non adesset tempore consecrationis, non
offert sacrificium illud, nisi generali ratione, sicut
alii omnes fideles; ergo non obligatur ad assistendum
aliis partibus, sicut nec in die Parasceues obligatur
propter eandem rationem. Dixi tamen, qui nullo mo-
do posset adesse: nam si quis eo tempore ingressus
fuisset sacrificium, vt offerret aliquid ad cultum sa-
crificij necessarium, ille aliquomodo diceretur adesse
se consecrationi, & facere vnum corpus eum aliis,
qui assunt.

Quaeritur quinto, an qui audiret mediam Missam
vnius, v. g. post consecrationem vsque ad finem,
satisfaceret praecepto, audiendo postea ab alio vsque
ad consecrationem inclusive? Affirmant Nauarrus,
Eman. Sá, Sorus, Henric. Barthol. ab Angelo apud
Dianam. *1. tom. tract. 3. Miscell. resol. 18.* Eadem tenet
Maior, Agidius, Bellanus, Medina apud Fagundez
lib. 2. c. 6. n. 11. quibus adde Bonacinam *dicta disp. 4.*
q. ult. punct. 11. n. 13. & Hurtadum *dicta disp. 5. diffinit.*
4. quia illa duae partes possunt constituere vnam
integram Missam: ordo autem partium inter se non
vincitur pertinere ad substantiam praecepti; sicut qui
recitat prius Laudes, quam Matutinum, aut prius
tercium nocturnum, quam primum, & secundum,
adhuc satisfecerit praecepto.

Hac sententia per principia extrinseca probabi-
lis est: contraria tamen est in rigore veras, quam te-
nent Azor, & Toletus, (qui male pro contraria ci-
tantur) & alij quos affert, & sequitur Fagundez *n.*
12. Suarez in *presenti disp. 88. sect. 2.* Coninch. in *pra-*
sent. q. 8. art. 6. n. 287. Ratione autem probatur, quia
ex illis duabus partibus non fit vnum sacrificium,
nec etiam sacrificium; nam si aliquod sacrificium
fit, vel fuit oblatum à primo Sacerdote, vel fuit ob-
latum à secundo, at neutrum fit, ergo aliud tertium;
ergo oblata fuerunt tria sacrificia; quod est falsum;
ergo ille non assuit alicui sacrificio.

Confirmatur, & explicatur primo, quia si Sacer-
dos hodie consecrat Eucharistiam, quam hodie non
sumit, sed sumit illam, quam heri consecrauit, pro-
culdubio non offert hodie integrum sacrificium;
nec in rigore celebrat Missam integram, sed ponit
substantiam vnius, & complementum alterius: vt
diximus *disp. 19. sect. 5. in fine.* Ergo consecratio v-
nius hostiae, & sumptio alterius non componunt;
nec integrant Missam; ergo qui assistit consecratio-
ni vnius materiae, & consumptioni alterius, non as-
sistit Missae; quia ex illis duabus partibus non po-
test constitui Missa, sed constat omnino ex con-
secratione, & sumptione eiusdem victimae.

Confirmatur secundo ex Suarez; quia si Sacerdos
nunc consecrat corpus Christi solum, & post inter-
ruptionem moralem rediret ad aliud altare, & con-
secraret sanguinem, non diceretur fecisse Sacrum;
nec ex vtrique illa consecratione constitueretur Mis-
sa; ergo neque ex consecratione vnius, & consecra-
tione, vel consumptione alterius circa aliam mate-
riam constitui potest vera Missa.

Confirmatur tertio, quia si ille modus sufficit
ad satisfaciendum praecepto, sufficeret etiam, si eodē
tempore quis audiat priorem partem Missae ab vno,
& posteriorem ab alio in alio altari celebrante: sup-
pono enim, posse aliquem simul audire duas, & tres
Missas; poterit ergo simul audire duas partes, quae
constituunt integram Missam. Consequens autem
Suarez reputat valde absurdum, & quod nemo
concederet. Sed iam aliqui illud concesserunt, Bo-
nacinam *loc. cit.* cuius sententiam laudat Hurtado
illa diffinit. 4. & probabiliter dicit Molfesius in *summa*
tom. 1. tract. 3. c. 17. n. 36. in fine. Contrarium tamen
docent alij communiter, & merito: quia si potest si-
mul à duobus audire primam, & secundam partem
Missae, & ita constare vnam Missam; poterit simul
à tribus, vel à sex, vel à decem, ita vt intra duo minu-
ta, vel tria totam Missam integram audierit, & satis-
fecerit praecepto: sicut enim possunt coniungi duae
partes, poterunt & decem diuersorum Sacerdotum
Consequens autem videtur satis alienum à mente
omnium fidelium. Adde, quod posset aliquis eodē
modo satisfacere praecepto recitandi Horas, si si-
mul audiret à tribus Sociis tres Lectiones, vel à
nouem Sociis omnes nouem Lectiones, ab vno Ca-
pitulum, & ab alio Orationes, &c. quia non re-
quiritur attendere ad sensum, sufficit attendere ad
Deum, & audire: Consequens autem nemo concedet.
Et quidem Luisius Turrianus in *selectis p. 1. disp. 6.* Turriani
dub. 7. dicit, illam sententiam nec esse probabilem,
nec tutam circa duas partes Missae simul audiendas.

Vnde ad fundamenta contrariae sententiae re-
sponderetur ex laudibus, & Marutino recitatis ordi-
ne praepostero, posse bene constitui vnum officium
integrum, quia ad vnitatem orationis sufficit vni-
tas orantis, & perentis illa omnia: sic etiam ad vni-
tatem sacrificij requiritur vnitatis sacrificantis; qui
non est idē in casu nostro, sed duo Sacerdotes di-
uersi: sed et si esset idē Sacerdos, vt posset esse, quā-
do idē celebrat duas, vel tres Missas, adhuc nō esset

8.

Hac sententia
per principia
extrinseca est
probabilis.
Contraria
tamen in ri-
gore vera.
Ratione proba-
bitur.

9.

Confirmatur
primo ex ex-
plicatur.

Confirmatur
secundo.

10.

Confirmatur
tertio.

Bonacinam

Hurtado

Molfesius

Dixi si

Missae potest

audiri à duo-

bus, cur nō à

3. à 4. ab.

Turriani

11.

Ad funda-

menta contra-

ria sententia

respondetur.

idem sacrificium ex partibus duarum Missarum quia res oblata non esset omnino eadem: sicut si aliquis iugularet unam ovem, & combuteret alteram, non fieret holocaustum, ex illa iugulatione, & combustione: sic ex consecratione sub his speciebus, & consumptione sub aliis, non fit holocaustum; quia debet per holocaustum consummari victima secundum statum, quem habuit in prima parte eiusdem holocausti; ut constet in exemplo supra posito de Sacerdote consecrante unam hostiam, & sumere aliam; qui non dicitur celebrasse Missam integram, quia non consummavit idem, quod incepit sacrificare.

12.
Quæritur
de illo qui
habet Bullam
Cruciatæ.

Diana.

Henriquez.

13.
Contraria sen-
tentia mihi
videtur semper
visa est.

14.
Obiungitur.

Respondet
Suarez.

Melius respō-
detur.

Quæritur sexto, an qui habet Bullam Cruciatæ, qua conceditur facultas audiendi Missam tempore Interdicti, debeat ex obligatione audire Missam in Festis, & Dominicis. Negant plures: Avila, qui dicit fuisse sententiam Victoris, & Cani, Coninck, Alterius, Ledesma, Llamas, quos refert & sequitur Diana 1. tom. tract. 11. de Bulla Cruciatæ resolut. 2. & alij Doctores Salmanticensis, quos ita respondisse refert Henricus lib. 13. de Excommunicat. c. 48. n. 5. lit. D. & lib. 7. de Indulg. c. 13. n. 3. quia nemo cogitur uti suo privilegio; & quod in favorem alicuius conceditur, non debet in eius odium, & obligationem retorqueri; ergo Bulla Cruciatæ affert quidem potestatem, non tamen obligationem audiendi Missam.

Contraria sententia verior semper mihi visa est, quam tenent Suarez in præfati, disp. 88. sect. 6. Navar. Sor. Vivaldus, Medina, Henricus Eman. Rodrig. in explicat. Bullæ Petr. Cenedo, Valdes, Azor, Ant. Gomez, & alij, quos refert & sequitur Fagundes, in 1. præcept. lib. 1. c. 8. n. 5. probatur quia præceptum Ecclesiæ obligat ad audiendam Missam, quoties absque detrimento aliquis potest: ergo vnde cumque tollantur impedimenta, obligabitur, qui nullum profusus impedimentum habet inde, qui in carcere detinetur, & ideo excusatur ab audienda Missa si tamē à iudice concedatur illi licentia eundi ad Missam, teneatur ut ea licentia; quia iam non habet impedimentum: ergo similiter in casu nostro ablato impedimento Interdicti per facultatem Bullæ, succedit obligatio, quæ nunquam oblata fuerat, sed impedimentum ab ea excusabat. Confirmatur, quia si interdicta civitate, media pars illius ob præclarum aliquod obsequium Ecclesiæ præstitum absolueretur ab Interdicto, obligaretur certe illa pars ad audiendam Missam: sed in nostro casu omnes, qui Bullam accipiunt, ob obsequium Ecclesiæ præstitum, liberantur ab Interdicto, vel in toto, vel quoad maiorem partem; ergo obligantur ad Missam.

Obiungitur: qui habet privilegium faciendo celebrare in Oratorio privato suæ domus, non obligatur ad utendum illo privilegio, quando cogitur domo non exire, licet reuera posset tunc audire Missam; ergo nec in nostro casu, P. Suarez. concessio antecedenti, negat consequentiam: sed difficile assignat differentiam inter utrumque casum. Quare consequenter, & in rigore negandum videtur antecedens; quia in illo etiam casu videtur præceptum audiendi Missam, quando absque detrimento audiri potest. Et confirmatur quia si die festo iter agentes pervenirent ad Eremitorium, quod Episcopus approbavit, ut posset in eo celebrare, quis dubitat, quod si adesset Sacerdos, deberet ibi celebrare, ut ipse, & alij satisfacerent præcepto Ecclesiæ? Cum ergo Oratorium domesticum supponatur ab Ordinario, vel Papa legitime approbatum, non excusatur à præcepto audiendi Missam, qui in eo potest commode Missam in Ecclesia audiendam, sed ad Missam, ubi cumque ea audiatur. Dices: ergo qui habet ex eadem Bulla Cruciatæ

privilegium, ut cum necessitate, & de Consilio vtriusque medici possit servare ieiunium comedendo carnes, & in reliquo servando requisita ad ieiunium, obligabitur ad ieiunandum cum carnibus etiam, quando habet causam legitimam ad illas comedendas: nam, posito illo privilegio, potest iam iste ieiunare; etiam si carnes comedat, ergo obligatur præcepto ieiunii.

Respondeo negando sequelam; quod ut melius intelligatur, & assignemus rationem à priori nostre sententiæ, & differentiam, quæ potest esse in eiusmodi privilegiis, advertendum est, dupliciter posse per virtutem privilegij reddi aliquem capacem observationis præcepti, quod sine illo privilegio prius observare non poterat. Primo, si concessio privilegij mutet obiectum præcepti, & faciat, quod præceptum satisfiat per aliud opus, quod non erat in præcepto, Prius. Secundo, si non mutet obiectum præcepti, sed privilegium auferat impedimenta ad faciendum idem illud opus, quod prius præcipiebatur, non modo concurret privilegium in casu posito de ieiunio: facit enim, quod per aliud opus, quod non præcipiebatur, satisfiat præcepto ieiunii. Nam præceptum obligabat ad unicam comestionem absque carnibus, privilegium facit, quod per aliud minus, scilicet per unicam comestionem carniū satisfiat illi præcepto. Tunc autem privilegium non includit obligationem, quia præceptum de se non obligabat nec præcipiebat tale genus abstinentiæ, ut ex communis sententiæ suppono: ergo si imponeretur illa nova obligatio, imponeretur vtrique per privilegium, non per præceptum antecedens; & in hoc casu verum est quod privilegium non debet redundare in obligationem, & odium privilegiati. Hac de causa, si aliquis habeat privilegium anticipandi officium Divinum, ita ut hodie recitare posset totum officium crastinum, & ita satisfacere præcepto, non tamen teneatur ad utendum privilegio, & anticipandum etiam, si sciret, se crastina die habiturum impedimentum vel morbi, vel alterius generis, quod à recitatione excusaret. Item qui haberet privilegium in infirmitate committendi officium Divinum in Coronam B. Virginis, non teneatur uti illo privilegio, etiam si posset Coronam absque incommodo recitare. Ratio est eadem, quia præceptum secundum se non obligat ad recitandum die præcedenti, sed ad recitandum intra illam diem; neque obligat ad recitandum Coronam, sed officium: ergo si privilegium afferret obligationem recitandi die præcedenti, vel Coronam, afferret obligationem ad obiectum novum, ad quod præceptum de se non obligat.

Posteriori autem modo se habet privilegium, quando non variat obiectum præcepti, ut in casu nostro. Nam præceptum erat audiendi Missam die festo: privilegium autem non obligat ad aliud, sed aufert illud quod impediēbat audire Missam die festo, & ea occasione facit indirecte, quod præceptum, ablato impedimento, obliget absque excusatione. Tale etiam est privilegium illud celebrandi in Oratorio privato: tale est privilegium obtinendi absolutionem à referuatis per Bullam Cruciatæ: quod qui habet, obligatur tempore debito ad utendum illo privilegio, & confitenda peccata referuata ante Communionem, quia si præceptum solum est confitendi sua peccata proprio Sacerdoti potest absolvere; absque privilegio excusaretur homo à Confessione referuatum ob defectum Sacerdotis potest absolvere: posito autem defectu Sacerdotis non excusatur; quia potest poni contra quod præcipitur, & sic in aliis similibus, in quibus per privilegium non obligamur ad aliquid aliud, sed aufertur impedimentum ad illud idem, quod præceptum

præcepto præscribitur. Aduerto denique, licet Suae-
dicat, contrariam sententiam circa Missam non esse
præceptibilem, hodie tamen tot Auctoribus eam
amplectentibus, non posse improbabilitatis etiam
præcepti notari.

18. Queritur septimo, an iter agentes, & peregrini,
qui transeunt per locum, in quo est festum, obligen-
tur ad audiendam Missam, si in loco, a quo veniunt
& ad quem progrediuntur, non sit festum? Hæc quæ-
stio generalis est ad omnia præcepta quomodo obli-
gent viatores, & peregrinos, quam hic ex professo
tractare non possumus de qua videri possunt Suae-
rez de relig. tom. 1. lib. 2. cap. 14. Thom. Sanchez
de Matrimon. lib. 3. disp. 18. & lib. 1. in Decalog. cap.
19. Fagundez de 1. præcepto, lib. 1. cap. 7. & 8. qui la-
te de hoc tractant, & alij, quos congerit Diana 1.
tom. tract. de Legib. resolut. 1. 3. 14. & 15. Ex quibus
pro nostra materia inferitur, satis probabile esse, quod
illi ad minus, qui sunt in transitu in aliquo loco
prandendo v. g. vel pernoctando, non obligantur ad
festum proprium illius loci, quod in loco sui domi-
cilij non observatur. Quanta autem commoratio
exigatur, ut obligentur ad seruandum ibi illud
festum, variè sentiunt prædicti Doctores, qui
videri possunt: est enim quæstio satis diffusa, & ge-
neralis, quæ magis pertinet ad tractatum de Legi-
bus.

SECTIO II.

De præsentia, intentione, & attentione requisita
ad Missam audiendam.

19. Certum est, requiri præsentiam aliquam humanam:
Certum item est, non requiri, quod visu perci-
piatur, vel auribus verba audiantur: nam cæcus, vel
surdus adhuc missæ assistit, & satisfaciit præcepto Si
tamen aliquis incipiat Missam audire, & postea etiam
involuntariè dormiat per notabilem eius partem,
non satisfaciit præcepto, ut cum aliis docet Thom.
Sanchez 2. tom. Consilior. lib. 7. cap. 2. dub. 3. Imo ad-
dunt aliqui, si aliquis, dum Missam audit, raptum,
vel ecstasim patitur, quæ ab omni sensum via alie-
natus sit, non satisfacere præcepto audiendi Mis-
sam, quia negligens est præsentia humana, qualis exi-
gitur a Luitio Turrian. in Selectis part. 2. disp. 16.
dub. 7.

20. Dubitari potest primo an requiratur, quod ali-
quis eo sit in loco, unde licet non videatur, videre ta-
men possit Sacerdotem, & ea, quæ in Missa aguntur.
Respondetur negativè: nam qui in magna populi
frequentia est post aliquam columnam, quæ impe-
ditur à videndo altari, verè assistit illi Sacrificio: ut
notat Fagundez lib. 2. c. 7. n. 3. & indicat Gaspar.
Hurtado. in præsentia, disp. 5. difficult. 1. dicens, intelli-
gi assistentiam humano modo, quæ quis assistat, vel
audiendo, vel videndo, celebrantem, vel saltem ita co-
mittendo, vel sociando alios videntes, aut audientes, qua-
tenus ita sit extra ecclesiam (ut contingit, quando locus,
in quo Missa celebratur, non capit multitudinem
confluentem, ad audiendam Missam) ut ex signis, &
gestibus aliqua Missa colligi possit, & ad multitu-
dinem assistentium consecratur moraliter pertinere.
Quod explicare possumus per id, quod diximus, dis-
put. 4. sect. 7. posse scilicet aliquam materiam conse-
crari præsentem, ut possit consecrari, quando licet ipsa
non videatur, coniungatur aliis partibus, quæ vidē-
tur, & ideo tota materia censetur sufficienter præ-
sens, dum tamen sit intra sphaeram distantie talem,
ut non repugnet ratione distantie, quod demonstrat
tur illo Pronomine, hoc, ut ibi explicuimus. Sic ergo
in præsentia poterit aliquis dici præsens Missæ,

quando est pars multitudinis, quæ dicitur præ-
sens, & coniungitur moraliter cum aliis, qui sunt
in conspectu altaris; dum tamen distantia etiam
tanta non sit, ut iam extrahat illum ab humana
præsentia. Non sufficit ergo, esse aliquem intra
eamdem ecclesiam v. g. si in aliquo altari fiat Missa
priuata in Basilica Romana S. Petri, non sufficit, si
aliquis intra eandem ecclesiam habeat intentionem
audiendi illam Missam, quam scit tunc dici in ali-
quo loco eiusdem templi: licet nec contra requi-
ratur esse intra ecclesiam, ut audiri possit Missa, quæ
in ea dicitur: sed totum hoc regulandum est per prudē-
tis arbitrium ad indicandum, an homo dicatur mor-
taliter præsens illi actioni ita ut humano modo di-
catur illi assistere. Ad hoc autem, ut dixi, non requi-
ratur videre altare: nam Religiosi, qui in Choro can-
tant, non vident Sacerdotem, iuxta vsum Romanum,
ubi Chorus Regularium haberi solet post altare ma-
ius, muro interposito; & tamen satisfaciunt præcep-
to: quia reuera assistunt moraliter illi Sacrificio, &
vident partem posteriorem altaris Choro correspon-
dentem.

Vnde obiter infero, quid dicendum sit de illo, qui
ex fenestra, quam domi habet, videt Sacerdotem in
Ecclesia ex aduerso celebrantem: an hic ex fenestra
assistat sufficienter, & satisfaciit præcepto. Nega-
re enim videtur Filliucius tom. 1. tract. 5. cap. 7. num.
209. cui subscribit Diana tom. 3. in eo edendo in tract.
Miscellaneo Quod quidem verum iudicarem, quan-
do inter fenestram, & ecclesiam intercedit platea,
aut via nimis lata, quæ altare multum remotum
reddat à fenestra: non placet tamen in vniuersum
quia potest contingere, esse adeo vicinam fene-
stram altari, ut moralem præsentiam non impediatur
propterea de facto in hoc nostro Collegio Romano ha-
bemus sacellum priuatum, cuius altare à fenestris do-
mus aduersæ non plusquam 30. passus distat, & perinde
ab illa fenestra audiri potest, vel percipi Missa, licet
via publica intercedat, ac si intra ecclesiam paruum
audiretur ab aliquo ibi existente. Videtur autem fa-
uere huic doctrinæ P. Iac. Gordonus tom. 2. Theolog.
Moral. lib. 6. q. 7. c. 2. §. 3. n. 12.

Dubitarit secundo, an sit humano modo præsens,
& præcepto satisfaciit, qui eo tempore conficitur
sacramentaliter. Suppono autem, non esse neces-
sariam Confessionem, ita ut excuset ab obligatione
audiendi Missam, sed posse vel differri, vel certe po-
stea aliam Missam audiri Martini Bonacini dispu-
tat. 4. de Eucharistia quæ de Missæ Sacrificio, punct. 1. i.
num. 26. prius docuerat partem affirmantem postea
te melius considerata, docuit negantem cum Suae-
rez diffus. 88. sect. 6. vers. Septimum caput: Azorio 1.
p. lib. 7. cap. 7. quæstio 8. Quibus accedit nouissime P.
Iac. Gordonus loco supra citato, n. 16. quod videtur
omnino tenendum quia quod ad id, quæ sit, ordina-
tur ad obsequium Dei, non facit illam compatibili-
lem cum auditione Sacramentali: quin posset quis, dum
audit Missam, consulere Patrem spirituales, vel
Theologum circa casus suæ conscientie, posset in-
feruire agrotis, sternere ei locum, & his similia. Non
sufficit ergo pietas actionis, si tamen sit talis, ut ex-
cludat attentionem ad Missam: nam licet tunc pos-
sit quis recitare Horas, vel alias orationes, non po-
test exercere actionem externam, quæ impediatur cul-
tum externum sacrificandi, seu ostendendi se
assistentem Sacrificio, & coassistentem cum Sacer-
dote.

Præter præsentiam requiritur etiam intentio au-
diendi sacrum: nam licet quis velit manere in Eccle-
sia ad expectandum amicum, dum sit sacrum, non sa-
tisfacit præcepto, si non habet intentionem audiendi
illam Missam. Hæc autem intentio non terminatur
natur

Poterit dici
adquis præ-
sens Missæ
quando est
pars multi-
tudinis.

21.
Inferitur quid
dicendum sit de
eo qui videt
Sacerdotem ex
fenestra do-
mus.

22.
An qui confitetur sacramentaliter sit humano modo præsentis.

23.
Præter præ-
sentiam requi-
ritur intentio
audiendi
Missam.